

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

(Суми, 23-24 квітня 2015 року)

флегматик	4 (13,3%)
меланхолік	6 (20%)

І хоч не існує «чистих» типів темпераменту, але якийсь із них є домінантним.

Наше дослідження показало, що з 30 осіб, які обрали журналістський фах, 40 % мають холеричний тип темпераменту, 26, 6% – сангвінічний. Враховуючи вище описані характеристики типів темпераменту та психологічний портрет журналіста, можемо сказати, що наша гіпотеза підтвердилася. Тож реалізуючи у ході дослідження поставлені завдання, ми досягли мети, а саме: на практиці дослідили взаємозв'язок темпераменту особистості з її професійною реалізацією на прикладі професії журналіста.

РІВЕНЬ САМООЦІНКИ СТУДЕНТІВ СУМДУ

Сахно П. І.,

Липівець В. В., студ. гр. ПР-31

Індивідуальність людини і особистість в цілому завжди були об'єктом пильної уваги науки про людину. Епоха соціально-економічних перетворень, що відбувається, як в нашій країні, так і у всьому світі, призвела до зміни психологічного статусу окремого індивіда, а його самоцінність та самотність визначили основний лейтмотив психологічних досліджень.

Самоцінка особистості – це оцінка людиною своїх якостей, себе, рівня успішності власної діяльності, оцінки своєї особи іншими людьми, виходячи з системи цінностей людини. Самоцінка – суб'єктивне утворення в людській психіці, але воно є відображенням норм і оцінок, що існують в суспільстві та в міжособистісних відносинах. С.Куперсміт називає самоцінкою ставлення індивіда до себе, яке складається і набуває звичний характер; воно проявляється як схвалення або несхвалення, ступінь якого визначає переконаність індивіда у своїй самоцінності, значущості .

На думку М. Розенберга, самоцінка відображає ступінь розвитку в індивіда почуття самоповаги, відчуття власної цінності і позитивного ставлення до всього того, що входить у сферу його «Я». Тому, низька самоцінка передбачає неприйняття себе, самозаперечення, негативне ставлення до своєї особистості.

Узагальнюючи уявлення про самооцінку, І. С. Кон пише, що вона «є спільним знаменником, підсумковим виміром "Я", що виражає міру прийняття чи неприйняття індивідом самого себе, позитивне чи негативне ставлення до себе, похідне від сукупності окремих самооцінок».

Набагато більш поширеною точкою зору є уявлення про те, що різні сфери та особливості особистості, які можуть виступати в якості об'єктів самооцінки, нерівнозначні, і самооцінка грає тим більшу роль, чим більш значущим є оцінюваний аспект. У.Джемс вважав, що неуспіх у малозначущих сферах мало впливає на загальну самооцінку.

М.Розенбергом була запропонована так звана інтерактивна гіпотеза, згідно з якою вплив специфічного аспекту «Я» на самооцінку варіюється залежно від рівня самооцінки з цього аспекту і його значущості для важливих аспектів: їх високі рівні сильно збільшують загальну самооцінку, в той час як низькі рівні приватних значущих самооцінок істотно знижують підсумкове самоставлення.

Важливу роль у формуванні адекватної самооцінки особистості відіграє співставлення образу реального „Я” (якою людина себе уявляє) з образом ідеального „Я” (з уявленням про те, якою людина хотіла б бути). Таку концепцію розробив Карл Роджерс в рамках свого гуманістичного підходу.

В основі особистості, за цим підходом, лежать дві найголовніші потреби людини: потреба у схваленні себе іншими та потреба у самосхваленні, яке забезпечується самооцінкою. Якщо людина в реальності досягає характеристик, що визначають для неї ідеальний «образ Я», вона повинна мати високу самооцінку. Якщо ж людина відчуває великий розрив між цими характеристиками і реальністю своїх досягнень, її самооцінка буде низькою. Ці дві концепції «Я» — «Я-реальне» та «Я-ідеальне» настільки важливі, що психологічні проблеми можуть спричинятися їх співвідношенням. Нормально, якщо ідеальне уявлення про себе набагато відрізняється від реального, його можна досягнути. Але коли ідеальне „Я” нереалістично досконале і людина знає, що його неможливо досягнути, це призводить до високої тривожності. Отже, основний закон: чим більша розбіжність між “Я” реальним та ідеальним, тим нижча самооцінка особистості і навпаки.

Самооцінка пов'язана з однією із центральних потреб людини – потребою в самоствердженні, із прагненням людини знайти своє

місце в житті, ствердити себе як члена суспільства в очах навколишніх і у своїх власних.

Під впливом оцінки навколишніх в особистості поступово складається самооцінка своєї особистості, а також окремих форм своєї активності: спілкування, поведінки, діяльності, переживань.

Самооцінка може бути адекватною і неадекватною. За адекватної самооцінки суб'єкт правильно співвідносить свої можливості і досягнення, досить критично ставиться до себе, прагне реально дивитися на свої невдачі та успіхи, намагається ставити перед собою досяжні цілі, які можна здійснити насправді. До оцінки досягнутого підходить не тільки зі своїми мірками, але й намагається передбачити, як до цього поставляться інші люди: товариші по роботі і близькі. Іншими словами, адекватна самооцінка є підсумком постійного пошуку реального бачення себе, тобто без занадто великої переоцінки, але і без зайвої критичності щодо свого спілкування, поведінки, діяльності, переживань. Така самооцінка є найкращою для конкретних умов і ситуацій. Але самооцінка може бути неадекватною – надмірно завищеною або занадто заниженою.

На основі неадекватно завищеної самооцінки у людини виникає неправильне уявлення про себе, ідеалізований образ власної особистості і можливостей, своєї цінності для навколишніх, для загальної справи. В таких випадках людина ігнорує невдачі заради збереження звичної високої оцінки самого себе, своїх вчинків і справ. Відбувається гостре емоційне “відштовхування” усього, що порушує уявлення про себе. Сприйняття реальної дійсності спотворюється, ставлення до неї стає неадекватним – чисто емоційним. Раціональне зерно оцінки випадає повністю. Тому справедливе зауваження починає сприйматися як причіпка, а об'єктивна оцінка результатів роботи – як несправедливо занижена. Неуспіх оцінюється як наслідок чийогось підступу або несприятливо сформованих обставин, в жодній мірі не залежних від дій самої особистості.

Людина з завищеною неадекватною самооцінкою не бажає визнавати, що все це – наслідок власних помилок, ліні, недостатності знань, здібностей або неправильної поведінки. Виникає важкий емоційний стан – ефект неадекватності, головною причиною якого є стійкість сформованого стереотипу завищеної оцінки. Якщо ж висока самооцінка пластична, змінюється відповідно до реального стану справ – збільшується при успіху і знижується при невдачі, то це може сприяти розвитку особистості, тому що вона змушена докладати

максимум зусиль для досягнення поставлених цілей, розвивати власні здібності і волю.

Самооцінка може бути і заниженою, тобто нижче реальних можливостей особистості. Зазвичай це призводить до невпевненості в собі, боязкості, неможливості реалізувати свої здібності. Такі люди не ставлять перед собою мети, яку важко досягти, обмежуються вирішенням повсякденних завдань, занадто критичні до себе. Низька самооцінка може призвести до виникнення комплексу неповноцінності.

Завданням дослідження було визначення рівня самооцінки. В опитуванні брали участь 30 студентів 1-2 курсу СумДУ, серед яких 17 дівчат та 13 юнаків віком від 18 до 20 років. За методикою ми отримали 3 групи особистостей: 1 група – високий рівень самооцінки, за якого людина, як правило, не обтяжена «комплексом неповноцінності», правильно реагує на зауваження і рідко піддає сумніву власні дії;

2 група – середній рівень самооцінки, коли людина лише іноді намагається підлаштуватися під думку інших;

3 група – низький рівень самооцінки, за якого людина болісно сприймає критичні зауваження на свою адресу, намагається завжди зважати на думку інших.

Отримавши результати, можемо зробити висновок, що 10% опитуваних належать до 1 групи, мають високий рівень самооцінки. Людина з високою самооцінкою бачить себе господарем становища. Вона розуміє, що являє собою неповторну особистість і може багато дати іншим людям. Вона ризикує, хоча і не завжди успішно, тому що хоче жити насиченим життям і засвоїти досвід, який допоможе їй вирости. Така людина не вважає, що нею керують зовнішні обставини: навпаки, вона вважає, що сама спрямовує хід свого життя. Вона почувається впевненою і добре знає, чого хоче. Для неї в житті існує менше розчарувань. Якщо хтось ображає її чи не любить, вона вважає, що це їхні труднощі, і не сприймає цього серйозно. Така людина знає себе, свої слабкі і сильні сторони досить добре, щоб відчувати себе упевненою навіть у випадку несхвалення її дій чи вчинків оточуючими.

Характерні риси таких людей: впевнені в глибині душі, що вони володіють достатньою цінністю; роблять помилки і вчаться на них; сприймають свій фізичний вигляд таким, як він є, навіть якщо він недосконалий; досліджують нові можливості та інтереси,

використовують їх як можливість для подальшого зростання; спокійно сприймають компліменти; безпосередні в спілкуванні з іншими; турбуються про своє фізичне й емоційне здоров'я; сприймають критику як можливий шлях зростання.

47% відносяться до середнього рівня, який свідчить про те, що людина раз по раз намагається керуватися думками інших.

Решта учасників дослідження мають низький рівень самооцінки, тобто 43%. Необхідно взяти до уваги той факт, що 5 із 13 студентів, що належать до останньої підгрупи, є сиротами і дитячі роки провели в дитбудинку, тому мали несприятливі фактори для формування їх самооцінки.

Певний рівень самооцінки формується в дитинстві. В цьому важливу роль відіграють особистісні характеристики, в першу чергу тип темпераменту людини. Другою складовою формування самооцінки є ті відносини, що склалися в сім'ї, жорсткий чи, навпаки, м'який принцип виховання.

Важливо, щоб підхід до кожної дитини був таким, який враховував би особливості її типу нервової системи, і щоб батьки прагнули виховати дитину, яка здатна адекватно оцінити себе.

Людина з низькою самооцінкою відчуває себе невдахою. Вона не хоче братися ні за що нове, оскільки боїться, що в неї нічого не вийде. Вона терпіти не може ризику, тому що не вірить, що її зусилля матимуть позитивні наслідки. Вона не намагається щось змінити у своєму житті, оскільки вважає, що майбутнім керувати неможливо, і все визначиться само собою. Характерні якості таких людей: упевнені в глибині душі, що небагато варті (принижена гідність); бояться здійснити помилки; постійно мріють про фізичну досконалість; обмежуються інтересами і вчинками, які добре відомі і безпечні; не вміють сприймати компліменти; в спілкуванні з іншими передусім турбуються про враження, яке справляють на оточуючих; несміливі; схильні до самозгубної поведінки (наприклад, вживання наркотиків); не сприймають критику, або впадають від неї в розпач.

Занадто висока або занадто низька самооцінки порушують процес саморегуляції, спотворюють самоконтроль. Особливо помітно це виявляється в спілкуванні, де особи з завищеною і заниженою самооцінкою стають джерелом конфліктів. При завищеній самооцінці конфлікти виникають через зневажливе ставлення до інших людей і звертання до них, занадто різкі і необгрунтовані висловлювання на їх адресу, нетерпимість до чужої думки, прояви зарозумілості і

зазнайства. Низька критичність до себе заважає їм навіть помітити, як вони ображають інших зарозумілістю і незаперечністю суджень.

При заниженій самооцінці конфлікти можуть виникати через надмірну критичність цих людей. Вони дуже вимогливі до себе і ще більш вимогливі до інших, не вибачають жодного свого промаху чи помилки, схильні постійно підкреслювати недоліки інших. І хоча це робиться з найкращих спонукань, усе-таки стає причиною конфліктів у силу того, що небагато хто може терпіти систематичне “пиляння”. Коли в тобі бачуть лише погане і постійно вказують на це, то виникає ворожість до джерела таких оцінок, думок і дій.

Оскільки самооцінка складається під впливом оцінки навколишніх і, ставши стійкою, змінюється дуже важко, то змінити її можна, змінивши ставлення навколишніх (однолітків, співробітників, викладачів, рідних). Тому формування оптимальної самооцінки сильно залежить від справедливості оцінки всіх цих людей. Особливо важливо допомогти людині “підняти” неадекватно занижену самооцінку, допомогти їй повірити в себе, у власні можливості, у свою цінність.

ПСИХОЛОГІЗМ ЕПІЧНИХ ГЕРОЇВ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ДУМ

Марина Набок

Психологізм як джерело творення характеру епічного героя дум виявляється в особливому поєднанні душевного болю, страждань із високим прагненням свободи, радості перемоги.

Аналізуючи пісенні твори, І. Франко неодноразово підкреслював їх природний, суто національний зміст: “В піснях і думках запорозьких не знайдете ні нудної солодкомовної, ні переніженого чуття, ні розкішних висловів. Ні, в них усе дике, подібне до тих дібров, степів, що виховали їх та прийняли на своє лоно при вродженні, скрізь пориви, подібні до польоту степових вітрів, під котрих глухим завиванням вилеліяні вони – все бурливе, як минуле життя Запорожжя” [1, 486 – 487].

Особливістю епічного героя дум є внутрішній психологізм. Герої дум постають як самодостатні особистості, які виділяються із маси своїм розумінням основ повсякденного буття, рисами вдачі тощо. Їх оцінка, і ставлення до навколишнього світу є результатом